

Het sportvissen op zeebaars wordt steeds populairder.

In de haak

Overleving van met de hengel gevangen zeebaars

Zeebaars is zowel voor beroeps- als sportvissers een belangrijke vissoort. Vanwege noodgedwongen vangstbeperkingen mogen sportvissers op dit moment per visdag maximaal één maatse zeebaars meenemen; de rest van de gevangen zeebaarzen dienen ze levend terug te zetten. Hoe groot is het overlevingspercentage van die teruggezette vissen?

TEKST

Michel van Spankeren

ILLUSTRATIES

Sander Boer, Janny Bosman
en Gerwin Gerlach

Om duidelijk(er) in beeld te krijgen hoe effectief het levend terugzetten (catch & release) van met de hengel gevangen zeebaars is, zijn de afgelopen jaren diverse wetenschappelijke experimenten uitgevoerd. De resultaten van deze experimenten werden onlangs in het wetenschappelijke tijdschrift 'ICES Journal of Marine Science' gepubliceerd en geven een interessant inzicht in de overleving van teruggezette zeebaarzen door sportvissers.

Onderzoeksopzet

Voor dit onderzoek werd gebruik gemaakt van natuurlijk aas en twee soorten kunst-aas die sportvissers het meest gebruiken. Die kunstsoorten waren een van hard kunststof of hout gemaakt kunstvisje (ook wel 'plug') voorzien van twee dreggen (meertandige haken) en een shad (kunstvisje van zacht rubber) met een enkele haak. Het natuurlijk aas betrof een zeepier (*Arenicola marina*).

Elk aatype werd met de hoofdlijn onder

spanning aangeboden in een bassin met ondermaatse zeebaarzen (vissen kleiner dan 42 centimeter). Bij het opnemen van het aas werd de haak direct gezet waarna de vis zo snel mogelijk werd binnen gehaald. In totaal werden 97 ondermaatse zeebaarzen uit het bassin gehengeld.

Voor in de bek

Uit de resultaten blijkt dat het grootste deel van de gevangen vissen in het experiment

teruggezet. Wel lijkt het erop dat vissen natuurlijk aas vaker inslikken dan kunst-aas. Ander wetenschappelijk onderzoek naar de verschillen tussen inhaking met natuurlijk aas en kunst-aas bevestigt dit beeld. Uit onderzoeken met Chinookzalm (*Oncorhynchus tshawytscha*), cutthroat trout (*Oncorhynchus clarkii*), gestreepte zeebaars (*Morone saxatilis*), gevlekte ombervis (*Cynoscion nebulosus*) en geelvin brasem blijkt dat kunst-aas minder vaak wordt

op de effecten van inslikken, al deden de gegevens wel vermoeden dat de overleving van zeebaars na het inslikken van de haak met aas vrij gering was. Om hierover meer duidelijkheid te krijgen, werd nóg een experiment uitgevoerd naar de overleving van zeebaars na het inslikken van natuurlijk aas.

Om er in dit experiment voor te zorgen dat de zeebaarzen de haak vaker inslikten werd

Met kunst-aas gevangen zeebaarzen hebben een overlevingskans van 100 procent.

voorin de bek werden gehaakt, dus vóór de kieuwen. Gemiddeld over de drie aastypen gebeurde dat in 72 procent van de gevallen. Opvallend is dat bij het gebruik van kunst-aas de haak of dreg in geen van de gevallen werd ingeslikt en alle vissen de vangst overleefden. Bij zeebaarzen die met natuurlijk aas werden gevangen, kwam de haak bij 20 procent van de vissen terecht in de kieuwen, slokdarm of maag. Bij deze vissen liep de sterfte ten gevolge van het onthaken op tot 70 procent. Dit eerste getal is lager dan veel onderzoek aantoonde; uit 17 wetenschappelijke studies blijkt dat bij het vissen met natuurlijk aas de vis in maximaal 30 procent van de gevallen de haak inslikt.

Dit percentage geldt zowel voor in het wild gevangen vis en als voor vissen die in bassins worden gevangen. Onderzoek dat een vergelijking maakte tussen aan de hengel gevangen geelvin brasem (*Acanthopagrus australis*) in het wild of in gevangenschap meldde zelfs dat exemplaren uit de laatstgenoemde groep een grotere kans hadden de haak in te slikken dan hun wilde soortgenoten. Een ander onderzoek naar het inslikken van haken bij regenboogforel (*Oncorhynchus mykiss*) meldde dat vissen in stilstaand water vaker de haak inslikken dan vissen die in snel stromend rivierwater worden gevangen. Omdat het onderzoek met zeebaars plaatsvond in een kunstmatige omgeving met relatief weinig stroming, is het percentage vis dat in de praktijk de haak inslikt mogelijk overschat. Voor beleidsmakers zou dat kunnen betekenen dat de gevonden getallen een negatiever beeld van de overleving schetsen dan de werkelijkheid.

Minimale schade

Op basis van bovenstaande resultaten kan worden gesteld dat het overgrote deel van met de hengel gevangen zeebaarzen met minimale schade in zee kunnen worden

ingeslikt dan natuurlijk aas. Dit leek ook het geval voor blauwbaars (*Pomatomus saltatrix*), breedbekbaars (*Sander vitreus*) en yellowtail kingfish (*Seriola lalandi*). Harde conclusies waren bij die laatste vier onderzoeken niet te trekken, al sluiten de verdenkingen naadloos aan bij de uitkomsten van dit zeebaarsonderzoek en de andere onderzoeken. We kunnen dus stellen dat kunst-aas een lagere kans heeft om ingeslikt te worden door vis dan natuurlijk aas.

Inhaking

Voor de overleving van gevangen vis lijkt de plaats van inhaking letterlijk van levensbelang. Het eerste experiment in het zeebaarsonderzoek richtte zich niet specifiek

de zeebaars dit keer in het grote bassin aangeboden zónder de eerder gebruikte onderlijn onder spanning te zetten. Zoals de resultaten uit experiment één al lieten doorschemeren, daalde de overleving van zeebaars na het inslikken en verwijderen van de haak. Vooral wanneer de vis na het onthaken bloedde nam de sterfte sterk toe – tot 76 procent van de vissen die de haak hadden geslikt. Uit vergelijkbaar onderzoek met andere vissoorten komt eenzelfde beeld naar voren.

Betere overleving

Er zijn mogelijkheden om de overlevingskansen van ondermaatse zeebaars gevangen aan natuurlijk aas te maximaliseren. Zo blijkt uit onderzoek dat zowel de haakgrootte als

Ondermaatse zeebaarzen worden regelmatig als bijvangst tijdens het vissen op platvis gevangen.

het type haak van invloed kan zijn op de overleving van gevangen vis. Onder meer bij het gebruik van cirkelhaken en grotere haken daalt de kans dat een vis de haak inslikt. Ook het gebruik van korte onderlijnen en groter aas kunnen de slikkans doen afnemen.

Haak afknippen

Indien een visser een ondermaatse zeebaars vangt is deze wettelijk verplicht de vis terug te zetten, óók wanneer deze onverhoopt het aas heeft ingeslikt. Een kaartje met daarop de tekst ‘geen ondermaatse zeebaars’ aan het aas hangen gaat helaas niet werken. Het is dus onvermijdelijk dat een visser tijdens het vissen op bijvoorbeeld platvis met relatief kleine haken zo nu en dan een zeebaars vangt. Bovendien is zoals uit de onderzoeken blijkt er een kans dat de onfortuinlijke zilveren stekelbaars de relatief kleine haak inslikt en indien de

zeebaars onthaakt wordt hij of zij het er slecht vanaf brengt. In de ongelukkige situatie dat een zeebaars het aas inslikt is er echter een optie waarmee de overlevingskans van de zeebaars kan worden vergroot. Onderzoek naar de overleving van regenboogforel, witte ombervis (*Atractoscion nobilis*), gevlekte ombervis, geelvin brasem en yellowtail kingfish wijst namelijk uit dat het kort en voorzichtig afknippen van de haaklijn bij een vis die de haak heeft ingeslikt, de kans op overleving sterk doet toenemen.

Lijn op spanning houden

Naast haakgrootte en -type is het ook mogelijk de overlevingskans van de gevangen vis te vergroten door de manier van vissen aan te passen. Het zeebaarsonderzoek laat zien dat het op spanning houden van de lijn de kans op inslikken van de haak, wanneer met natuurlijk aas wordt gevist, vermindert en daarmee indirect de kans op overleving na onthaken vergroot. Onderzoeken naar catch& release van zwarte zeebrasem (*Acanthopagrus butcheri*) en regenboogforel bevestigen dit vermoeden. Bij het onderzoek met zwarte zeebrasem werd door het op spanning houden van de lijn de kans op inslikken met maar liefst 100% verlaagd ten opzichte van het vissen met een niet op spanning staande lijn.

Omgevingsfactoren

Vis gevangen in relatief warm water heeft meer moeite om bij te komen van het vangen ten opzichte van vis gevangen in relatief koel water. Dit is aangetoond in verschillende wetenschappelijke onderzoeken, waaronder een onderzoek naar de

Met kunstaas gevangen zeebaarzen worden altijd voor in de bek gehaakt.

overleving van de met de hengel gevangen gestreepte zeebaarzen (*Morone saxatilis*). Uit dit onderzoek komt naar voren dat vissen een beduidend hogere overlevingskans hebben wanneer ze werden gevangen in koeler water.

Ervaring

Ten slotte blijkt nog een belangrijke factor invloed te hebben op de overleving van met de hengel gevangen vissen. Uit het hierboven aangehaalde onderzoek met gestreepte zeebaars komt ook naar voren dat de overleving van gevangen en teruggezette vissen, een relatie heeft met de ervaring van de betreffende visser.

Conclusie

Op grond van verschillende onderzoek kan worden geconcludeerd dat (ondermaatse) zeebaarzen die met kunstaas worden gevangen een grote overlevingskans, oplopend tot 100 procent, hebben. Dit heeft in belangrijke mate te maken met het gegeven dat de vis met kunstaas nagenoeg altijd voor in de bek wordt gehaakt. De resultaten sluiten duurzaam gebruik van natuurlijk aas overigens niet uit maar geven wel aan dat er wellicht wat voorzorgsmaatregelen zouden moeten worden getroffen om de overlevingskans te maximaliseren van zeebaars gevangen aan dit type aas. Er zijn vele praktische maatregelen die hieraan kunnen bijdragen. Het is van belang dit over te brengen aan zeesportvissers die met natuurlijk aas vissen. ■

Opgeleide vismeesters leren hoe je een vis goed kunt onthaken.

Voor een gezonde zeebaarspopulatie zijn vangstbeperkingen noodzakelijk.

Gebruikte literatuur

Kijk voor de geraadpleegde literatuur op www.invisionair.nl